

ok. Vagy inkább csak mosolyog, hiszen az élet abszurd mindennapjai sokszor tálcán kínálják a képi humort. Márpedig Benkő Imre mindig is fogékony volt az iróniára. A több tucatnyi kép között nem egy mosolyra fakasztó van, s némelyiken sírni meg nevetni is lehet tetszés szerinti sorrendben.

SZARKA KLÁRA

*(Szerzői kiadás, Budapest, 2004,
132 oldal, 4200 Ft)*

BARTHA SÁNDOR:

Kijáratok

Néha érdemes becsukni magunk után az ajtót, és kimenni olyankor, mikor egy árva lélek sincs az egyébként zsúfolt helyeken. Nem kell különleges és exkluzív helyszínekre gondolni... Most ellen kell állni a nyugalmas és érintetlen erdők csábító hívásának, a friss levegő álmának, a belvárosi házak renoválatlanul is lenyűgöző homlokzatának. Ezúttal nem az esztétikumot keressük, csupán a valóságot, ahonnan rövid időre ugyan, de kiszorul az élet, tragikus és nyomasztó komorságnak adva át a helyét.

Ez az a világ, amit Bartha Sándor képei ábrázolnak: az életnek egy olyan pillanata, amikor a családok az étkezőben összeülnek, a háttér-

ben zümmög a tévé, a nyugalmat semmi sem zavarja meg. Ilyenkor mintha megszűnne odakinn az élet, akár egy kisváros főutcáján egy átlagos vasárnap délután. Az urbánus nyugalom azonban feszültséggel, szürkeséggel van átítatva – nincs benne harmónia. Árnyékok játszanak ottfelédett, eldobott, helyüket nem találó tárgyakkal.

Bartha Sándor képeiről hiányzik az ember, illetve közvetetten van jelen, hiszen a kihalt képek nem a természetes állapotot rögzítik. Mindig van ott valami, amit az ember hagyott maga után: egy leeresztett labda, egy műanyag pohár, egy falfirka, egy esernyő... Életünk nélkülözhető vagy elfeledett kellékei.

Túlságosan egyszerű volna azonban ezekre a képekre a „szociografikus” címkét ragasztani, illetve csupán a társadalmiság ábrázolásának minősíteni őket – a fotók értelmezési horizontja ennél jóval tágabb. A szociografikus jelleg tetten érhető ugyan, s nyilván szándékos, de a képekben – leginkább kontextusukban – egyfajta szomorú, komor líraiság rejlik. Bartha a megismételhetetlent, az esetlegest rögzíti. Képei mellőzik a beállítottság eszközeit: világunk és életünk oly dimenziói tárulnak fel előttünk, amelyekről általában nem veszünk tudomást, pontosabban szólva nem szeretünk tudomást venni. A kedélytelenség ugyanis ragadós, s ugyan ki szeret késő éjjel az aluljáróban per-

cekre megállva eltűnődni egy eldobott papír zsebkendő magányos metamorfózisán. Minduntalan használjuk a teret, kiaknázzuk lehetőségeit, azonban, ha úgy tetszik, kirekesztjük magunkból. A mi világunk más: nyüzsgő, fényes vagy éppen megnyugtató, mindenképpen egyensúlyra és harmóniára törekszik.

Az ember nélküli tér azonban nem sugallhat a nagyvárosban harmóniát, hiszen mindenhol adódik egy apró momentum, valami oda nem illő, ami megtöri a nyugalmat és a mesterséges világ ideális összképét. Bármennyire gondoljuk ugyanis az ellenkezőjét, ennek az ember alkotta kozmosznak is megvan a maga egyensúlya, alapvetően természetellenes jellegéből fakadó belső harmóniája. Még akkor is, ha senki nem vallja be, hogy ez a világ ugyanúgy tartozik hozzám, hozzád, őhozá...

A helyszínek olyan sivarak és elhagyatottak, mintha senki sem volna a közelben. Ez marad azonban utánunk, akik ebben a térben léte-zünk: jelen vagyunk akkor is, ami-

kor árnyékunk már messze jár, amikor lehunyjuk pilláinkat, amikor magunkra zárjuk az ajtót. A jelek, amiket hagyunk, ilyenkor önálló életre kelnek, hogy tárgyi mivoltukban is képviseljék az élt. Ez az eldobott zsebkendő metamorfózisa: élettelenül is élni kezd, mihelyst az ember eltávozik a közeléből.

A fotók finom érzékletességet, precizitást és kesernyés gondot sugallnak; mélységük a nyilvánvaló hiány mögötti társadalomban rejlik, amely él, létezik, lüktet, amelynek ezek a tárgyak, ezek a helyek csupán árnyékát jelenthetik, ám ugyanúgy „teremtőikhez” kötöttek, mint a valódi árnyék. Csak ott léteznek, ahol rájuk vetül az ember lénye. Bartha Sándor kitárta az ajtókat, az ablakokat, de „kijáratain” kilépni mégsem egyszerű feladat: bele kell érezni, meg kell állni, el kell időzni, de legfőképpen vállalni kell.

GÁSZ BOGLÁRKA

(Magyar Műhely Kiadó, Budapest, 2004, 1700 Ft, oldalszámozás és ármegjelölés nélkül)